

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ

А. С. Ольховська

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

У статті описано експериментальну перевірку методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську. Сформульовано гіпотези експерименту, наведено дані перед- та післяекспериментальних зрізів, описано етапи експериментального навчання, проаналізовано та інтерпретовано його результати.

Ключові слова: експериментальне навчання, синхронний переклад з української мови на англійську, майбутні філологи.

А. С. Ольховская. Экспериментальная проверка эффективности обучения будущих филологов синхронному переводу с украинского языка на английский.

В статье описано экспериментальную проверку методики обучения будущих филологов синхронному переводу с украинского языка на английский. Сформулированы гипотезы эксперимента, приведены данные пред- и послеэкспериментальных срезов, описаны этапы обучения, проанализированы и интерпретированы его результаты.

Ключевые слова: экспериментальное обучение, синхронный перевод с украинского языка на английский, будущие филологи.

A. Olkhovska. Simultaneous interpreting from Ukrainian into English: Experimental teaching of students majoring in Philology. The article describes experimental teaching of students majoring in Philology to interpret simultaneously from Ukrainian into English. The hypotheses of the experiment have been formulated; the data of the pre- and posttesting have been presented; the stages of the experiment have been described; the results of the experiment have been analyzed and interpreted.

Key words: experimental teaching, simultaneous interpreting from Ukrainian into English, students majoring in Philology.

Посилення процесів глобалізації, стрімкий розвиток нашої країни та розширення її міжнародного співробітництва створюють попит на якісний переклад, зокрема усний, а тому спеціальності, пов'язані з вивченням перекладу, посідають помітне місце у галузі сучасної професійної освіти.

Професійний синхронний переклад – це такий вид усного перекладу, який здійснюється одночасно з одноразовим сприйняттям на слух (інколи сюди додається й зорове сприйняття “з аркуша”) усного повідомлення на мові оригіналу в спеціальній кабінеті, що ізолює перекладача від аудиторії, та в процесі якого (в екстремальних умовах діяльності) у будь-який відрізок часу переробляється інформація чітко обмеженого обсягу [18]. Як відомо, цей вид перекладу є найважчим з усіх видів перекладу, оскільки вимагає від перекладача одночасного виконання кількох видів діяльності, спричиняючи значне психологічне навантаження.

Проблему дослідження синхронного перекладу та методики його навчання не можна назвати достатньо розробленою. Основи теорії синхронного перекладу та методики його викладання розробили вітчизняні вчені Чернов Г. В. [18] та Ширяев А. Ф. [23], дослідження яких і досі залишаються актуальними. Цікавим та корисним з методичної точки зору є дослідження, присвячене вивченню стратегій у синхронному перекладі [5]. Незважаючи на те, що воно проведене на матеріалі англо-російської та російсько-англійської комбінації перекладів, більшість стратегій характерні і для виконання синхронного перекладу з української мови

на англійську. Існують і практичні посібники з формування навичок та вмінь синхронного перекладу, однак нам відомі такі посібники лише по відношенню до англо-російської та російсько-англійської комбінації мов [2; 11].

У нашій країні інтерес до синхронної перекладацької діяльності зростає, свідченням чого є поява праць, присвячених розв'язанню окремих питань з навчання синхронного перекладу. А саме: вивчаються головні особливості синхронного перекладу [8], методичні передумови формування компетентності у синхронному перекладі з використанням інформаційних технологій [6], а також лінгвістичні особливості відбору текстів для навчання синхронної перекладацької діяльності та критерії їх відбору [7]. Однак, попри наведений список досліджень, проблема розробки методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську та її експериментальна перевірка залишається досі нерозв'язаною, що робить її **актуальною**.

Факультет іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна готує кваліфікованих перекладачів, чий рівень володіння іноземними мовами та навичками і вміннями перекладу дозволяє їм оволодіти синхронною перекладацькою діяльністю в межах факультативу на старших курсах. Як зазначають дослідники [3], виходячи зі світового досвіду навчання синхронного перекладу, повноцінно навчити такої складної діяльності, як синхронний переклад, можливо не менше ніж за два роки. Оскільки введений факультатив розрахований на три місяці навчання (48 навчальних годин), може йтися лише про досягнення студентами базового рівня володіння синхронною перекладацькою діяльністю. На сьогодні існують успішні спроби розробки та апробації методики навчання синхронного перекладу з англійської мови на російську на базовому рівні, розраховані на 46 навчальних годин [3].

Метою статті є опис експериментального навчання за розробленою нами методикою, наведення перед- та післяекспериментальних даних та їх порівняння, аналіз та інтерпретація результатів експериментального навчання.

Виходячи із поставленої мети, у статті необхідно розв'язати такі завдання: 1) дати стислий опис розробленої методики; 2) визначити мету експериментального навчання; 3) сформулювати гіпотезу експериментального навчання; 4) описати структуру експерименту; 5) охарактеризувати експериментальні матеріали; 6) навести дані перед- та післяекспериментального зрізів; 7) встановити ефективність/неефективність розробленої методики.

В основу розробки методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу покладено, перш за все, його психологічні особливості [13; 14]. Оскільки переклад є діяльністю [23], навчання має відбуватися із врахуванням її складу. Структуру будь-якої діяльності утворюють дії (вміння), які, у свою чергу, складаються з операцій (навичок) [17]. Навички по суті є оптимальним якісним рівнем виконання дій, вони належать до автоматизованих компонентів діяльності [17] та визначаються як “психічні новоутворення, завдяки яким індивід спроможний виконувати певну дію раціонально, з належною точністю і швидкістю, без зайвих витрат фізичної та нервово-психічної енергії” [16]. Умінням називають здатність ефективно використовувати навички для здійснення певної діяльності [17], в нашому випадку синхронного перекладу. Така структура перекладацької діяльності обумовлює два типи вправ, спрямованих на формування перекладацьких навичок та подальше їх включення до структури перекладацьких умінь [12; 15]. Формування навичок, необхідних для здійснення синхронного перекладу, відбувається за рахунок вправ у послідовному перекладі та синхронному перекладі з аркуша. Розвиток умінь забезпечується шляхом виконання вправ на синхронний переклад, обсяг та інтенсивність яких постійно зростають.

Оскільки синхронний переклад здійснюється за умов жорстких часових обмежень, заданого мовцем темпу мовлення, одноразовості пред'явлення відрізка висловлювання мовцем, у перекладача мають бути розвинені вміння ймовірнісного прогнозування на рівні слів,

словосполучень, речень; вміння “відставати” від мовця на певну кількість лексичних одиниць; вміння розподіляти увагу та багато інших умінь [3]. Окрім цього, формування фахової компетентності у синхронному перекладі передбачає також засвоєння певних теоретичних знань [23]. Саме тому логічно припустити, що для розвитку всіх цих умінь та надання необхідних теоретичних знань слід виділити додатковий тип вправ, який, усвідомивши за іншими дослідниками [9; 20], назовемо підготовчим. До змісту таких вправ не входить власне переклад, однак вони є необхідними, оскільки розвивають важливі для перекладача якості [9; 12; 15]. Запропоновані види підготовчих вправ: вправи на формування технічних навичок (розташування в кабіні, включення та перевірка обладнання, говоріння в мікрофон), вправи на розвиток перцептивних, мнемічних та інших здібностей та вправи на розвиток окремих навичок та умінь синхронного перекладу (вправи на прослуховування тексту оригіналу, на суміщення слухання одного тексту та промовляння іншого; на повторення вихідного тексту; на повторення тексту з заданим відставанням; на закріплення лексичних одиниць; на мовленнєву компресію; на розвиток навичок антиципації).

Підготовчі вправи на формування технічних навичок виконуються студентами під час першого заняття. Підготовчі вправи на розвиток перцептивних, мнемічних та інших здібностей та вправи на розвиток окремих навичок та умінь синхронного перекладу виконуються упродовж усього курсу навчання паралельно із вправами на формування навичок та вправами на формування умінь. Розроблена методика розрахована на три місяці навчання (48 навчальних годин по 4 години аудиторних занять на тиждень), а її мета – досягнення студентами базового рівня володіння синхронною перекладацькою діяльністю, тобто розвиток здатності синхронного перекладу мовців, які говорять у повільному чи середньому темпі, а їхнє мовлення не має значних відхилень від відповідних стандартів [20].

Метою експерименту була перевірка ефективності розробленої методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську.

Організація та проведення експериментального навчання в межах нашого дослідження передбачали вирішення таких завдань:

- сформулювати гіпотези експерименту;
- дібрати з автентичних джерел тексти для встановлення рівня сформованості компетентності студентів у синхронному перекладі;
- провести передекспериментальний зріз з метою встановлення вихідного рівня сформованості у майбутніх філологів компетентності в синхронному перекладі з української мови на англійську;
- реалізувати експериментальне навчання на основі розробленої методики;
- провести післяекспериментальний зріз з метою констатування досягнутого рівня сформованості у студентів компетентності у синхронному перекладі з української мови на англійську;
- порівняти, проаналізувати та інтерпретувати дані, отримані під час проведення перед- і післяекспериментальних зрізів;
- сформулювати висновки щодо ефективності запропонованої методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську.

Проаналізовані, розроблені та запропоновані у процесі теоретико-методичного вивчення положення дали нам можливість сформулювати *гіпотезу* дослідження: здатність майбутніх філологів здійснювати синхронний переклад з української мови на англійську з коефіцієнтом навченості (за шкалою В. П. Безпалька [1]) не нижче 0,70 (базовий рівень) можливо забезпечити за умов: 1) науково обгрунтованого відбору матеріалу та змісту навчання; 2) застосування спеціального комплексу вправ, що містить: підготовчі вправи, вправи для формування навичок та вправи для формування умінь.

Оскільки переклад з аркуша розглядається деякими дослідниками як різновид синхронного перекладу (для цього виду перекладу характерне паралельне виконання декількох видів діяльності, а саме зорове сприйняття тексту оригіналу та одночасне породження тексту перекладу [23]), ми гіпотетично припустили, що розроблена методика має позитивно впливати на формування навичок та вмій усного перекладу з аркуша з української мови на англійську. Саме тому, окрім основної гіпотези, ми сформулювали додаткову гіпотезу, яка полягала в тому, що після завершення занять за розробленою методикою здатність майбутніх філологів здійснювати усний переклад з аркуша з української мови на англійську підвищиться до коефіцієнта навченості не нижче 0,90 (за шкалою В. П. Безпалька [1]).

Для перевірки викладених вище гіпотез ми провели природне вертикальне неваріантне експериментальне навчання (ЕН) [4; 24], яке тривало протягом першого семестру 2012/2013 навчального року (жовтень–грудень) у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Вертикальний характер ЕН дозволив оцінити ефективність розробленого комплексу вправ – порівнювалися результати студентів до та після ЕН.

Досліджуваними були 15 студентів четвертого та п'ятого курсів англійського відділення факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (2 чоловіка та 13 жінок, віком від 19-ти до 22-х років), які навчалися за напрямом підготовки 0203 “Філологія”, спеціальностями 6.020303 “Англійська мова та література” (кваліфікація “вчитель англійської мови та літератури”) та 6.020303 “Переклад” (кваліфікація “перекладач англійської мови”). Після закінчення п'ятого курсу випускники обох спеціальностей одержують кваліфікацію “перекладач англійської мови”, а тому зміст навчання теорії та практики перекладу за обома спеціальностями має несуттєві відмінності. Курс синхронного перекладу не є обов'язковою складовою навчальної програми, він має факультативний характер та розрахований на 48 навчальних годин. Розроблена методика упроваджувалася протягом трьох місяців, заняття відбувалися двічі на тиждень, щоразу по 2 години.

Для забезпечення надійності методичний експеримент здійснювався за загальноприйнятими етапами: організація експерименту, його реалізація, констатація отриманих під час експерименту даних та їх інтерпретація [4; 10; 24].

Перед початком ЕН зі студентами був проведений передекспериментальний зріз, змістом якого був переклад з аркуша та синхронний переклад з української мови на англійську громадсько-політичного тексту, пов'язаного з тематикою, яку у попередніх семестрах проходили студенти як четвертого, так і п'ятого курсів, обсягом біля 1200 друкованих знаків. Усі 15 студентів виконували однакові переклади, можливість підслуховування була повністю виключена, оскільки обидва переклади виконувалися на спеціальному обладнанні для синхронного перекладу та в спеціальній аудиторії, до якої студенти заходили по 5 осіб (в аудиторії розташована саме така кількість кабінок для виконання перекладу), а після виконання перекладу залишалися в аудиторії. Розмовляти під час виконання перекладу з іншими студентами заборонялося. Переклади студентів записувалися на звуконосії в електронній формі, стенографувалися, а потім аналізувалися з точки зору правильності.

Однією з основних проблем при перевірці та аналізі робіт студентів була методика їх оцінювання. Оскільки навчання проводилося на базі факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, видавалося за доцільне взяти за основу критерії, розроблені кафедрою теорії та практики перекладу англійської мови на чолі з Черноватим Л. М. [19; 20; 21; 22]. Адаптуючи підхід Л. М. Черноватого щодо розробки системи оцінювання перекладів, виконаних студентами, до потреб нашого дослідження, ми виділили три типи помилок, за кожен з яких студенту виставлялася певна кількість штрафних балів. Перший тип помилок: помилки, що суттєво змінюють зміст оригіналу, – 1 штрафний бал. Другий тип помилок: помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу, –

0,5 штрафного балу. Третій тип помилок: помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу, – 0,1 штрафного балу. Перелік помилок, що можуть входити до кожного з типів, детально надається у публікації [22]. Після підрахунку кількості штрафних балів за результатами перекладу кожного зі студентів штрафні бали переводилися у стобальну шкалу оцінювання за стандартною процедурою, прийнятою на кафедрі теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, згідно з якою кожна кількість штрафних балів, набраних студентом, відповідає певній оцінці за п'ятибальною шкалою, яка, у свою чергу, помножується на 20 задля переведення у стобальну шкалу. Після цього результати студентів у стобальній шкалі переводилися в коефіцієнт навченості за шкалою В. П. Безпалька за допомогою формули: $K=A/N$, де A – кількість балів за правильне виконання завдання, N – максимально можлива кількість балів [1].

Результати передекспериментального зрізу подано в табл. 1 і 2.

Таблиця 1

**Результати синхронного перекладу з української мови на англійську
у передекспериментальному зрізі (у штрафних балах)**

Студент	Помилки, що суттєво змінюють текст оригіналу	Помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу	Помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу	Разом штрафних балів	Коефіцієнт навченості
Студент 1	4,0	-	0,9	4,9	0,60
Студент 2	1,0	0,5	1,9	3,4	0,68
Студент 3	1,0	1,5	2,0	4,5	0,62
Студент 4	-	1,0	2,0	3,0	0,70
Студент 5	-	1,0	1,1	2,1	0,82
Студент 6	4,0	1,0	1,0	6,0	0,56
Студент 7	2,0	2,0	1,2	5,2	0,60
Студент 8	3,0	1,5	0,8	5,3	0,58
Студент 9	7,0	1,0	0,8	8,8	0,44
Студент 10	2,0	0,5	1,8	4,3	0,62
Студент 11	3,0	1,0	1,7	5,7	0,58
Студент 12	4,0	-	1,4	5,4	0,58
Студент 13	5,0	1,0	1,5	7,5	0,50
Студент 14	1,0	1,0	2,1	4,1	0,64
Студент 15	1,0	-	1,9	2,9	0,72
Середнє значення	2,9	1,1	1,5	4,9	0,62

Таким чином, за результатами передекспериментального зрізу можна констатувати, що студенти, які брали участь у ЕН, характеризуються загалом низьким, але відносно однаковим вихідним рівнем здатності перекладати синхронно з української мови на англійську. Відносно “сильнішими” можна назвати студентів 4, 5 та 15. Двоє з цих студентів (Студент 4 та Студент 15) продемонстрували мінімально достатній коефіцієнт навченості – 0,70 та 0,72 відповідно, а Студенту 5 вдалося продемонструвати доволі непоганий результат як для початківця – 0,82, що можливо свідчить про розвинуті особистісні характеристики, які необхідні для виконання синхронного перекладу, а отже, про схильність до цього виду перекладацької діяльності, адже жодний зі студентів експериментальної групи до цього

експерименту не навчався синхронного перекладу. Особливо слід відзначити Студента 9, який показав найнижчий результат – 0,44. Усі інші студенти групи є приблизно рівними з точки зору успішності виконання синхронного перекладу з української мови на англійську і не продемонстрували навіть мінімально достатній рівень навченості. Отже, студенти, що брали участь у передекспериментальному зрізі, можуть бути залучені до проведення ЕН.

Таблиця 2

Результати усного перекладу з аркуша з української мови на англійську у передекспериментальному зрізі (у штрафних балах)

Студент	Помилки, що суттєво змінюють текст оригіналу	Помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу	Помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу	Разом штрафних балів	Коефіцієнт навченості
Студент 1	-	-	1,8	1,8	0,86
Студент 2	-	-	2,4	2,4	0,78
Студент 3	-	-	3,1	3,1	0,68
Студент 4	-	-	1,9	1,9	0,86
Студент 5	-	-	2,0	2,0	0,84
Студент 6	-	0,5	2,2	2,7	0,74
Студент 7	-	-	3,1	3,1	0,68
Студент 8	-	-	2,5	2,5	0,76
Студент 9	1,0	-	3,0	4,0	0,64
Студент 10	-	-	2,2	2,2	0,80
Студент 11	-	-	1,2	1,2	0,92
Студент 12	-	-	2,9	2,9	0,72
Студент 13	-	-	2,3	2,3	0,78
Студент 14	-	-	2,2	2,2	0,80
Студент 15	-	-	2,6	2,6	0,76
Середнє значення	1,0	0,5	2,4	2,5	0,77

Розглянемо результати передекспериментального зрізу у перекладі з аркуша з української мови на англійську. Тут результати студентів дещо розділилися. Слід одразу ж відзначити, що навіть у такому виді перекладацької діяльності, як переклад з аркуша, не всім студентам експериментальної групи вдалося досягти навіть мінімально задовільного рівня навченості. Так Студенти 3, 7 та 9 показали незадовільний результат, причому результат Студента 9 і в цьому виді перекладу виявився найнижчим у групі – усього 0,64. Шестеро студентів – Студенти 2, 6, 8, 12, 13 та 15 – продемонстрували мінімально задовільний рівень навченості у межах від 0,72 до 0,78. П'ятеро студентів – Студенти 1, 4, 5, 10 та 14 – показали середній рівень навченості в межах від 0,80 до 0,86. І лише Студент 11 досяг високого рівня навченості – 0,92. Загальний рівень навченості групи студентів склав 0,77, що в цілому є задовільним рівнем, однак за результатами досліджень [1], такий рівень свідчить про те, що студенти, з великою ймовірністю, допускать систематичні помилки в усному перекладі, а тому все ж таки бажаним є досягнення вищого рівня навченості.

На початку першого заняття викладач пояснив мету і зміст курсу, вимоги після його закінчення, структуру посібника, дав рекомендації щодо організації самостійної роботи вдома і перейшов до роботи із розробленим комплексом вправ.

Після закінчення експериментального навчання в усіх групах був проведений післяекспериментальний зріз, процедура проведення та зміст якого були аналогічними до передекспериментального зрізу з тією лише різницею, що були розроблені інші варіанти текстів для перекладу, але вони були з тієї ж тематики, що й тексти передекспериментального зрізу.

Результати післяекспериментального зрізу показано в табл. 3 та 4.

Таблиця 3

**Результати синхронного перекладу з української мови на англійську
у післяекспериментальному зрізі (у штрафних балах)**

Студент	Помилки, що суттєво змінюють текст оригіналу	Помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу	Помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу	Разом штрафних балів	Коефіцієнт навченості
Студент 1	-	0,5	1,3	1,8	0,86
Студент 2	-	-	1,4	1,4	0,90
Студент 3	-	1,0	1,5	2,5	0,76
Студент 4	-	1,0	0,6	1,6	0,88
Студент 5	-	0,5	0,7	1,2	0,92
Студент 6	1,0	1,0	1,0	3,0	0,70
Студент 7	-	-	1,4	1,4	0,90
Студент 8	-	2,0	1,0	3,0	0,70
Студент 9	1,0	1,0	1,8	3,8	0,66
Студент 10	-	0,5	1,5	2,0	0,84
Студент 11	-	0,5	2,5	3,0	0,70
Студент 12	-	0,5	1,0	1,5	0,90
Студент 13	-	2,5	1,1	3,6	0,66
Студент 14	-	-	1,5	1,5	0,90
Студент 15	-	0,5	0,8	1,3	0,92
Середнє значення	1,0	1,0	1,3	2,2	0,81

Як випливає з табл. 3, лише двом студентам з експериментальної групи не вдалося досягнути мінімального задовільного рівня навченості, це Студенти 9 та 13 (коефіцієнт навченості 0,66), однак слід відзначити, що їхні рівні навченості були найнижчими і в передекспериментальному зрізі – 0,44 та 0,50 відповідно, а отже, їхній приріст становить 0,22 та 0,16 відповідно, що в цілому є непоганим показником. Чотирьом студентам – Студенти 3, 6, 8 та 11 – вдалося досягти мінімально необхідного рівня навченості. Троє студентів продемонстрували ще кращий рівень навченості, перетнувши межу 0,8 – Студенти 1, 4 та 10. Шість студентів – Студенти 2, 5, 7, 12, 14 та 15 – досягли рівня 0,9. Середній коефіцієнт навченості по групі склав 0,81, а отже, основна гіпотеза нашого дослідження цілком підтвердилася, а студенти змогли досягти навіть вищого рівня навченості, ніж було закладено у гіпотезі.

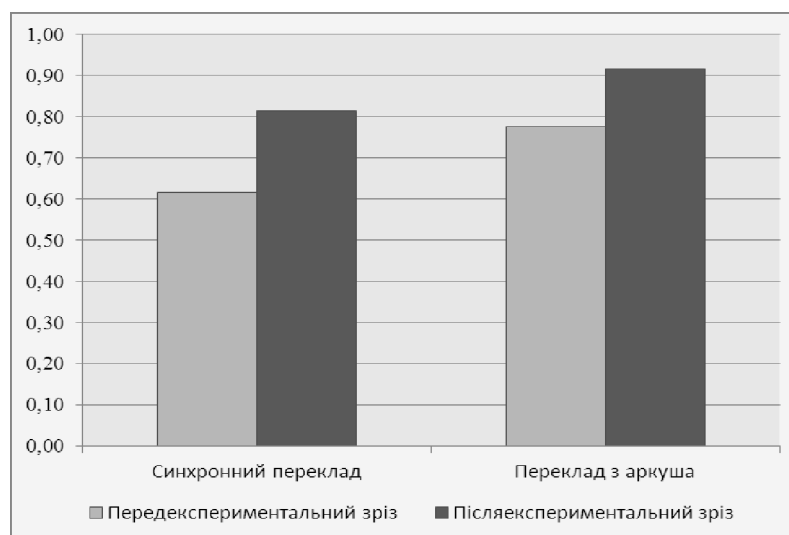
Відповідно до результатів (табл. 4), рівня навченості, закладеного у допоміжній гіпотезі, не зміг досягти лише Студент 9, однак знову ж таки слід відзначити, що саме в цього студента був найнижчий результат в передекспериментальному зрізі – усього 0,64. Усі інші чотирнадцять студентів досягли закладеного у допоміжній гіпотезі рівня навченості і навіть перевершили його – максимальний результат у Студента 15 (0,96), а отже, допоміжна гіпотеза експерименту також підтвердилася.

Таблиця 4

Результати усного перекладу з аркуша з української мови на англійську у післяекспериментальному зрізі (у штрафних балах)

Студент	Помилки, що суттєво змінюють текст оригіналу	Помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу	Помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу	Разом штрафних балів	Коефіцієнт навченості
Студент 1	-	-	1,0	1,0	0,94
Студент 2	-	-	1,1	1,1	0,94
Студент 3	-	-	1,5	1,5	0,90
Студент 4	-	-	1,0	1,0	0,94
Студент 5	-	-	0,9	0,9	0,94
Студент 6	-	-	1,5	1,5	0,90
Студент 7	-	-	1,2	1,2	0,92
Студент 8	-	-	1,4	1,4	0,90
Студент 9	-	-	2,1	2,1	0,82
Студент 10	-	-	1,5	1,5	0,90
Студент 11	-	-	1,0	1,0	0,94
Студент 12	-	-	1,2	1,2	0,92
Студент 13	-	-	1,5	1,5	0,90
Студент 14	-	-	1,2	1,2	0,92
Студент 15	-	-	0,8	0,8	0,96
Середнє значення	-	-	1,3	1,3	0,91

Для більшої наочності ми побудували діаграму з результатами перед- та післяекспериментальних зрізів, де чітко простежується прогрес результатів студентів експериментальної групи.

Рис. 1. Порівняльна ефективність виконання майбутніми філологами синхронного перекладу та перекладу з аркуша з української мови на англійську у перед- та післяекспериментальному зрізах

Як впливає з рис. 1, стовпчики діаграми у післяекспериментальному зрізі суттєво вищі за стовпчики, що демонструють результати передекспериментального зрізу.

Приріст коефіцієнта навченості набутого рівня сформованості навичок та вмій синхронного перекладу на перекладу з аркуша з української мови на англійську представлено у табл. 5.

Таблиця 5

Порівняльна таблиця середніх показників перед- та післяекспериментального зрізів для визначення ефективності методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу та перекладу з аркуша з української мови на англійську

Синхронний переклад			Переклад з аркуша		
Коефіцієнт навченості (передекспериментальний зріз)	Коефіцієнт навченості (післяекспериментальний зріз)	Приріст	Коефіцієнт навченості (передекспериментальний зріз)	Коефіцієнт навченості (післяекспериментальний зріз)	Приріст
0,62	0,81	0,20	0,77	0,91	0,13

Порівняння середніх показників студентів до та після експериментального навчання засвідчують значний приріст, що дає нам змогу говорити про ефективність розробленої нами методики навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську. За результатами проведеного експерименту обидві гіпотези підтвердилися.

Об'єктивність і достовірність отриманих даних експериментального навчання було перевірено за допомогою математичної статистики.

Проблема навчання майбутніх філологів синхронного перекладу з української мови на англійську є надзвичайно складною і жодним чином не вичерпується даним дослідженням. Отримані дані засвідчують необхідність подальшого вивчення шляхів формування у майбутніх філологів компетентності у синхронному перекладі з розробкою відповідних комплексів вправ, що були б розраховані на більшу кількість навчальних годин та орієнтовані на досягнення студентами вищого рівня, аніж базовий. У цьому й вбачаємо **перспективу** подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Виссон Л. Практикум по синхронному переводу с русского языка на английский (с аудиоприложением) / Л. Виссон. – М. : Р. Валент, 2002. – 200 с.
3. Гоман Ю. В. Методика обучения синхронной переводческой деятельности студентов старших курсов языковых вузов : На материале английского языка : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гоман Юлия Валентиновна. – Санкт-Петербург, 2002. – 278 с.
4. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / П. Б. Гурвич. – Владимир : Изд-во Владимирского государственного педагогического института им. П. И. Лебедева-Полянского, 1980 – 104 с.
5. Илюхин В. М. Стратегии в синхронном переводе (на материале англо-русской и русско-английской комбинации перевода) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Илюхин Владимир Михайлович. – М., 2001. – 206 с.
6. Кириченко Т. Г. Методичні передумови формування усної перекладацької компетенції з використанням інформаційних технологій / Т. Г. Кириченко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія. – 2010. – Вип. 17. – С. 12–19.
7. Кириченко Т. Г. Тексти для навчання синхронної перекладацької діяльності: лінгвістичні особливості та критерії відбору / Т. Г. Кириченко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія. – 2010. – Вип. 18. – С. 24–31.

8. Кіщенко Ю. Головні особливості синхронного перекладу / Ю. Кіщенко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія : Філологічні науки. – 2010. – Вип. 89 (1). – С. 70–73.
9. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : [учеб. пособие] / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.
10. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник для студентів вузів] / [Ніколаєва С. Ю., Бігич О. Б., Бражник Н. О. та ін.] ; під ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 1999. – 320 с.
11. Мирам Г. Э. Курс синхронного перевода (англо-русская языковая пара) / Г. Э. Мирам, С. В. Иванова, П. В. Амплеев. – К. : Ника-Центр, 2007. – 341 с.
12. Ольховська А. С. Визначення типів вправ для навчання синхронного перекладу / А. С. Ольховська // Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи на ВНЗ: III Міжнар. конф., 12 квітня 2013 р. : тези доповідей. – Харків, 2013. – С. 124–125.
13. Ольховська А. С. Особливості перекладацьких дій у синхронному перекладі / А. С. Ольховська // Каразинські читання : Людина. Мова. Комунікація : XII Міжнар. наук. конф., 01 лютого 2013 р. : тези доповідей. – Харків, 2013. – С. 240–241.
14. Ольховська А. С. Психологічні основи синхронної перекладацької діяльності як основа для розробки методики навчання / А. С. Ольховська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2013. – Вип. 22. – С. 186–195.
15. Ольховська А. С. Формування у майбутніх філологів компетентності у синхронному перекладі / А. С. Ольховська // Дискурс у сучасному науковому, соціокультурному та інформаційному просторі : Міжнар. наук.-практичн. конф., 24-25 травня 2013 р. : тези доповідей. – Маріуполь, 2013. – С. 228–230.
16. Психологічний словник / [за ред. В. І. Войтка]. – К. : Вища школа, 1982. – С. 98.
17. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : [в 2 т.] / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 485 с.; Т. 2. – 322 с.
18. Чернов Г. В. Основы синхронного перевода : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Г. В. Чернов. – М. : Высшая школа, 1987. – 256 с.
19. Черноватий Л. М. Контроль компетенції усного перекладу з аркуша майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія : Філологічні науки. – 2010. – Вип. 89 (1). – С. 35–40.
20. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу : [підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад”] / Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.
21. Черноватий Л. М. Проблема оцінювання письмових робіт майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2009. – № 848. – С. 257–262.
22. Черноватий Л. М. Шляхи контролю компетенції усного перекладу з аркуша з англійської мови на українську у майбутніх перекладачів / Л. М. Черноватий, М. П. Ігольнікова, В. С. Корнієнко // Філологічні трактати. – 2009. – Т. 1, №2. – С. 160–167.
23. Ширяев А. Ф. Синхронный перевод: деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода / А. Ф. Ширяев. – М. : Воениздат, 1979. – 183 с.
24. Штульман Э. А. Методический эксперимент в системе методов исследования / Э. А. Штульман. – Воронеж : Издательство Воронежского университета, 1976. – 156 с.